

CZU: 354.84.07(478):341.241:343.549 <https://doi.org/10.5281/zenodo.7657166>

**ASISTENȚA AUTORITĂȚII CENTRALE DIN REPUBLICA MOLDOVA PRIVIND
IMPLEMENTAREA CONVENȚIEI ASUPRA ASPECTELOR CIVILE ALE RĂPIRII
INTERNAȚIONALE DE COPII**

DONI Valentina

doctorandă, Școala Doctorală Științe juridice, USM

ORCID ID: 0000-0003-0316-0651

Summary. *The assistance of the central authority in implementing the provisions of the Convention on the Civil Aspects of the International Abduction of Children has a very important role in protecting the best interests of the child to live in an ordinary and favorable environment, as well as to communicate with both parents and the extended family. The central authority may be the authority of the requesting State as well as the authority of the requested State. In any situation, the central authority of the state must cooperate efficiently and in timely manner to ensure the immediate return of children moved or detained illegally and to allow the realization of the right of visit. At the same time, it is for the central authority to take the preliminary steps for the out-of-court and amicable settlement of the family dispute.*

Keywords. *central authority, child, custody, visitation, solicitant.*

Introducere în polemică

Republica Moldova a aderat la Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii prin Hotărârea Parlamentului nr.1468 din 29.01.1998, fiind în vigoare pentru RM din 01.07.1998. Prezenta convenție are drept obiectiv: a) de a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant; b) de a face să se respecte efectiv în celelalte state contractante drepturile privind încredințarea și vizitarea, care există într-un stat contractant. [1] Prin aceasta Republica Moldova și-a asumat rolul de a respecta prevederile convenției prin colaborare eficientă cu autoritățile centrale ale altor state parte a convenției.

Rezultate și discuții

Autoritatea centrală joacă un rol vital în punerea efectivă în funcțiune a Convenției. Autoritatea centrală pentru protecția copilului în Republica Moldova este Ministerul Muncii și Protecției Sociale, abilitat să elaboreze, să promoveze și să monitorizeze realizarea politicii statului în domeniul protecției copilului.

Conform doctrinei „procedura conform convenției este ca autoritatea centrală a statului de unde copilul a fost greșit răpit, sau unde este reținut, primind o aplicare de returnare a copilului fie direct de la persoană, instituție sau organ competent sau de o altă autoritate centrală, trebuie să i-a sau să cauzeze luarea unor măsuri de întoarcere voluntară a copilului”. [2]

Autoritatea centrală trebuie să elimine orice obstacole în implimentarea Convenției, prin toate modalitățile posibile. Soluții ar fi discuțiile directe cu

autoritatea centrală a celui alt stat, sau în caz de necesitate pe cale diplomatică, discuții la diferite întâlniri, forumuri regionale, internaționale a autorităților centrale etc.

Este recunoscut faptul că, în majoritatea cazurilor, luarea în considerare a interesului superior al copilului solicită ca ambii părinți să aibă posibilitatea de a participa și de a fi audiați în procedurile de stabilire a domiciliului copilului. Prin urmare, autoritățile centrale ar trebui să coopereze în cea mai mare măsură prin a furniza informații cu privire la aspectele juridice, financiare, de protecție și de altă natură în statul solicitant și facilitează contactul în timp util cu aceste organisme în cazuri adecvate. Măsurile care pot fi luate pentru îndeplinirea obligației prevăzute la art.7 lit.h) din convenție sunt să i-a sau să determine luarea unei măsuri de protecție a bunăstării copiilor poate include, de exemplu: alertarea agențiilor de protecție sau a autorităților judiciare competente în solicitarea de înapoiere a unui copil care poate fi în pericol; consilierea statului solicitat, la cerere, cu privire la măsurile de protecție și servicii disponibile în statul solicitant pentru a asigura returnarea în siguranță a unui anumit copil; încurajarea utilizării art.21 din convenție pentru a asigura eficacitatea exercitărea drepturilor de acces sau de vizitare.

Dacă este posibil, cererile ar trebui să fie trimise autorității centrale solicitate prin poștă sau un echivalent sigur pentru a asigura sosirea lor în condiții de siguranță. În cazul în care există nelămuriri cu privire la siguranța sistemului de poștă electronică în țara solicitată, poate fi posibilă trimiterea cereri prin intermediul bagajului diplomatic, cu acordul ambasadelor relevante.

În aceeași ordine de idei, conform art.9 din convenție, când autoritatea centrală, care este sesizată printr-o cerere în temeiul art.8, are motive să creadă că copilul se află într-un alt stat contractant, ea transmite cererea direct și fără întârziere autorităților centrale a acestui stat contractant, informând despre aceasta autoritatea centrală reclamantă sau, dacă e cazul, pe reclamant.

Dacă cererea este foarte urgentă sau dacă termenul de 12 luni pentru o returnare obligatorie este iminent, autoritatea centrală trebuie să depună toate eforturile pentru a accelera lucrurile mai repede decât de obicei. Aceasta deoarece, conform art.12 din convenție, când un copil a fost deplasat sau reținut ilicit și o perioadă de mai puțin de un an s-a scurs cu începere de la deplasare sau neînapoiere în momentul introducerii cererii înaintea autorității judiciare sau administrative a statului contractant unde se află copilul, autoritatea sesizată dispune înapoierea sa imediată. Considerăm că, autoritatea centrală nu trebuie să insiste privind procedurile excesiv de complexe sau birocratice. În unele țări, instanțele permit documente prin fax, decât originalele care urmează să fie depuse în cazuri urgente, cu condiția ca originalele să fie să fie transmise la o dată

ulterioară. La fel, menționăm că, nu este necesară legalizarea documentelor în temeiul convenției, lucru precizat în art.23 din convenție. Datele de contact corecte pentru autoritatea centrală și personalul acesteia sunt vitale pentru asigurarea transmiterii eficiente și rapide a informațiilor. În astfel de situații, pentru o cerere urgentă nu trebuie instituită obligația de trimitere prin poșta terestră, acest lucru poate cauza o întoarcere reușită.

Autoritatea judiciară sau administrativă sesizată chiar după expirarea perioadei de un an urmează să dispună înapoierea copilului, cu excepția, dacă nu se stabilește că copilul s-a integrat în noul său mediu. Când autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat are motive că copilul a fost luat într-un alt stat, ea poate suspenda procedura sau respinge cererea de înapoiere a copilului.

Conform prevederilor art.7 din legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți lit.o) autoritățile tutelare teritoriale „în cooperare cu autoritățile tutelare locale, cu alte autorități și instituții care activează în domeniile asistenței sociale, educației, ocrotirii sănătății, precum și cu organele de drept, întreprinde măsurile necesare pentru asigurarea implementării prevederilor Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copiii, adoptată la Haga la 25 octombrie 1980, ...”. [3]

Ca urmare, prin prisma cadrului legal enunțat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ a conchis în decizia din 07 iulie 2021 că apelantul „fiind persoana care pretinde că copilul a fost deplasat prin violarea dreptului privind încredințarea acestuia, urma să sesizeze fie autoritatea centrală a reședinței obișnuite a copilului, adică Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a Republicii Moldova, fie pe cea din Regatul Norvegiei, pentru ca acestea să acorde asistența lor în vederea asigurării înapoierii copilului.” [4]

În contextul expus, doar atragerea autorității centrale, anterior Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, în calitate de intervenient accesoriu, nu acoperă viciul admis privind calitatea procesuală activă, oferită prin efectul legii speciale autorității publice respective, cu dreptul acesteia de a înainta acțiunea pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale copilului conform convenției. Autoritatea centrală era necesar de a fi sesizată prealabil pentru a încerca de a soluționa diferendul pe cale amiabilă.

În situația juridică respectivă, natura litigiilor este un raport juridic cu elemente de extranietate, care poate fi soluționat cu respectarea întocmai a unor proceduri convenite de state prin convenții și tratate, proceduri care implică acțiuni la nivel de state, reprezentate prin intermediul autorităților sale, care în consecință au competențe de a prezenta instanței de judecată concluzii și probe privind circumstanțele ce trebuie constatate din ambele state, precum și oferă posibilitatea reală de executare a unei eventuale soluții judecătorești de înapoiere a copilului în statul reședinței sale obișnuite.

Autoritățile centrale nu sunt obligate să inițieze proceduri judiciare. Însă, acestea ar trebui să monitorizeze evoluția cererilor pentru a se asigura că sunt legale procedurile de returnare, sau sunt inițiate de persoana sau autoritatea centrală corespunzătoare. Majoritatea autorităților centrale nu participă la nicio etapă a procedurilor judiciare, deși pot instrui sau consilia reprezentantul legal al solicitantului, prezentând doar o poziție în scris și solicitând examinarea în lipsă.

Se prezintă relevantă în acest sens, una dintre spețe în materie: „reprezentantul intervenientului accesoriu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, în ședința instanței de apel nu s-a prezentat, solicitând prin cerere examinarea cauzei în lipsa sa. Reprezentanții Ministerului Justiției și a Oficiului Avocatului Poporului în ședința instanței de apel nu s-au prezentat, deși au fost legal citați despre data, ora și locul examinării cauzei”. [4]

În unele cazuri autoritatea centrală este solicitantul procedurii sau reprezintă părintele solicitant direct sau este prezent ca *amicus curiae*, în calitate de persoană interesată. Totuși, constatăm că în unele cazuri, reprezentarea unui părinte direct de către o autoritate centrală poate cauza probleme în cazul în care alt părinte devine mai târziu solicitant.

Prezintă relevanță în acest sens decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 02 decembrie 2021 prin intermediul căreia distingem respectarea ordinii desfășurării întoarcerea copilului în statul reședinței sale obișnuite “Partea reclamantă susține că, acțiunile pârâtei prezintă semnele unei răpiri internaționale a copilului minor, prin reținerea ilegală a acestuia, fără a ține cont de interesele primordiale ale acestuia, a hotărât în mod unilateral reținerea acestuia în alt stat decât statul de reședință obișnuită al acestuia, încălcând astfel dreptul de încredințare al reclamantului, ... motiv din care la 15 octombrie 2018 reclamantul s-a adresat cu o cerere privind localizarea copilului minor și înapoierea de bună voie a acestuia în România, statul său de reședință obișnuită, către Ministerul de Justiție al României. La data de 23 octombrie 2018, autoritatea centrală din România a expediat în acest sens către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (autoritatea centrală a Republicii Moldova, în sensul Convenției), demersul nr.76960/18, solicitând localizarea copilului minor și înapoierea acestuia la domiciliul în România - statul de reședință obișnuită a copilului. ... În cele din urmă, dat fiind faptul că încercările autorităților centrale din România și Republica Moldova privind înapoierea de bună voie a copilului au eșuat, reclamantul se consideră în deplin drept de a se adresa direct în instanța de judecată cu prezenta acțiune. [5]

Din această speță deducem în mod repetat necesitatea respectării procedurii prealabile de adresare pentru asistență în procedura de înapoiere a

copilului în statul reședinței sale obișnuite sau asigurarea dreptului de vizitare de către autoritățile centrale a statului reședinței obișnuite a copilului și statul pe teritoriul căruia se află la moment copilul. Cu toate că, în multe cazuri se eșuează înapoierea copilului pe cale benevolă, menționăm că sunt și cazuri de încheiere a tranzacțiilor de împăcare. Cât și se asigură unul dintre obiectivele convenției de soluționare pe cale amiabilă, extrajudiciară a acestor diferende care țin de un segment sensibil, interesul superior al copiilor.

Concluzii

În concluzie, menționăm că, autoritatea centrală, Ministerul Muncii și Protecției Sociale din Republica Moldova, ca autoritate atât a statului solicitant cât și solicitat are un rol deosebit de important în procedura de înapoiere a copilului în statul reședinței sale obișnuite cât și în asigurarea dreptului de vizitare. Autoritatea centrală fiind obligată să pună în aplicare prevederile Convenției de la Haga cu privire la aspectele civile ale răpirii internaționale de copii și să țină cont de excepțiile prevăzute de această convenție.

La fel, autoritatea centrală are obligația pozitivă de a asigura respectarea interesului superior al copilului în coraport cu drepturile la viața privată a părinților copilului sau a unor alte persoane în a căror încredințare se află copiii în sensul convenției.

Menționăm în aceeași ordine de idei, că persoanele solicitante a returnării copilului în statul reședinței obișnuite trebuie să utilizeze calea amiabilă de înapoiere a copilului, după care să accedă la procedurile judiciare. Ca efect, autoritățile statului vor derula proceduri administrative de constatare a stării de fapt și vor putea prezenta ulterior instanței poziția pe marginea cauzei, atât prin prezentarea de probe cât și prin expunere de poziție juridică.

În calitate de recomandări considerăm că Ministerul Muncii și Protecției Sociale trebuie să prezinte note informative către public privind procedura de înapoiere a copilului în statul reședinței sale obișnuite, în mai multe limbi de circulație internațională, într-un limbaj simplu și pe înțelesul tuturor justițiabililor.

La fel, considerăm necesară participarea activă a autorității centrale naționale în cadrul procedurilor judiciare prin expunerea poziției referitor la interesul superior al copilului, cât și participarea proactivă, rapidă și lipsită de birocrație la etapa administrativă. Desigur că, în acest context este necesară atribuirea autorităților centrale a competențelor suficiente, a personalului calificat și resurselor materiale adecvate, inclusiv mijloace moderne de comunicare care le vor permite îndeplinirea eficientă a atribuțiilor conform prevederilor convenției.

Nu în ultimul rând, facilitarea medierii transfrontaliere de către autoritatea centrală în cazurile privind neînapoierea copilului în statul reședinței sale

obișnuite și neasigurarea dreptului de vizită, prin publicarea informațiilor privind beneficiile medierii și listele mediatorilor specializați în acest domeniu cu datele de contact aferente.

Referințe:

1. Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii nr.67 din 25.10.1980, Publicat:30.12.1999 în Tratatul Internațional Nr.15 art.67, prin Hotărârea Parlamentului nr.1468 din 29.01.1998, în vigoare pentru RM din 01.07.1998
2. McClean D., Ruiz Abou-Nigm V., The Conflict of Laws, 9th Edition, Thomson Reuters, UK, 2016. p. 14 029.
3. Legea nr.140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.162-172, art.534.
4. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 07 iulie 2021, Dosarul: nr.2a-2052/21(2-19143340-02-2a-11052021). [Accesat: 27.09.2022] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/bb772c5a-3a7d-40c2-a266-3ee8ca7f8cff
5. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 02 decembrie 2021, Dosarul nr.2a-2530/2021. [Accesat: 27.09.2022] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/447e5d28-5a2a-455b-bed6-8c7ab8f8e842

